Lietuvos Respublikos Seimo Kultūros komitetui 2021 m. lapkričio 17 d., Nr. 21-208VK

DĖL VISUOMENĖS INFORMAVIMO ĮSTATYMO 2 STRAIPSNIO PAKEITIMO PROJEKTO NR. XIVP-953

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK) – didžiausia paslaugų sektoriaus verslą vienijanti organizacija Lietuvoje – susipažino su Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio pakeitimo projektu Nr. XIVP-953 (toliau – Įstatymo projektas). LVK kaip socialinis partneris ir verslo asociacija teikia pastebėjimus ir siūlymus konkrečiai dėl Įstatymo projekto nuostatų, liečiančių įmones, sudarančias viešųjų pirkimų sutartis arba dalyvaujančias viešųjų pirkimų sutarties vykdyme subrangovo teisėmis; fizinius ir juridinius asmenis, užsiimančius lobistine veikla; ir asociacijas.

Pirma, Lietuvos teismų praktikoje viešuoju asmeniu *ex officio* paprastai laikomi asmenys, dėl savo einamų pareigų, veiklos ar visuomeninės padėties nuolat sulaukiantys visuomenės dėmesio ir pagrįstai ją dominantys.[1] Šiuo Įstatymo projektu *ex officio* viešaisiais asmenimis *ex officio* siekiama pripažinti asmenis, kurie dėl savo einamų pareigų, veiklos ar visuomeninės padėties neturi nieko bendra su viešaisiais reikalais.

Antra, Įvairūs privačių asmenų viešumo požymiai – visuomeninė veikla, padėtis visuomenėje, veiklos reikšmė viešiesiems reikalams, žinomumas – lemia, kad viešojo asmens institutas laikytinas vertinamąja kategorija. Kai kurios privačių asmenų veikos taip pat turi reikšmės visuomenei, tad visų asmenų, kurių tam tikros veikos gali pagrįstai dominti visuomenę, įstatymu apibrėžti neįmanoma. Europos žmogaus teisių teismo praktikoje viešaisiais yra buvę priskirti ir dainininkas[2] bei aktoriai[3].

Trečia, pritariame Seimo kanceliarijos teisės departamento išvadai, kuri apibendrinama pastebėjimu, jog „<...> vertinant [Įstatymo] projekto nuostatas, daugeliu atvejų diskutuotinas mūsų nurodytų asmenų grupių priskyrimo viešiesiems asmenims bei galimybės apriboti jų teisę į privatumą proporcingumas“.

Ketvirta, pritariame Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybos rašto „Dėl siūlymų projektui XIVP-953“ 6 punktui, kuriame teigiama, kad įstatymo projekto pateikusių Seimo narių grupės siekiama išspręsti problema yra ne teisės normos turinio, o jos taikymo ir aiškinimo problema, kuri turėtų būti išspręsta teisminės valdžios lygyje.

Penkta, 7 punktu siekiama siūlomų viešų asmenų sąrašą siaurinti iki sprendimuose dalyvaujančių akcininkų ratą. Tam yra du būdai – arba nustatyti konkretų balsų skaičių Įstatymo projekte, kurį turintis akcininkas (dalininkas) būtų viešas asmuo, arba palikti bendrinę nuostatą, kad įtraukiami „akcininkai (dalininkai), **kurių nuosavybės teise valdoma juridinio asmens turto dalis suteikia**

[1] Lietuvos aukščiausiasis teismas. 2016 m. rugsėjo 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-394-684/2016.
[2] Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2009 m. liepos 23 d. sprendimas *Hachette Filipacchi Associes („ICI PARIS“) v. France* byloje, Nr. 12268/03
[3] Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2012 m. vasario 7 d. sprendimas *Axel Springer AG v. Germany* byloje, Nr. 39954/08; Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2012 m. spalio 9 d. sprendimas *Alkaya v. Turkey* byloje, Nr. 42811/06

reikšmingą dalį balsų dalyvių susirinkime;“ ir palikti dėl turimų akcijų skaičiaus reikšmės spręsti teismui.

Šešta, 8 punktas pilna apimtimi vertintinas kaip perteklinis ir neatitinkantis teisėkūros tikslingumo principo, nes jame išdėstytas siūlomas reguliavimas įtrauktų į viešųjų asmenų imtį eilę asmenų, kurių einamosios darbo funkcijos neturi nieko bendro su viešaisiais reikalais. Tuo pačiu siūlomas reguliavimas apimtų tik dalį teisėkūroje dalyvaujančių asmenų dėl Lobistinės veiklos įstatyme nustatyto reguliavimo[4] ir sukurtų išvestinių teisinių problemų, atsižvelgiant į tai, kad viešaisiais asmenimis netaptų profesinių sąjungų ir kitų organizacijų, dalyvaujančių teisėkūroje, valdymo organų nariai ir darbuotojai. Lobistinės veiklos įstatymo 1 str. įtvirtintas šio įstatymo tikslas – „užtikrinti lobistinės veiklos viešumą ir skaidrumą, užkirsti kelią neteisėtai lobistinei veiklai“. Taigi, lobistinė veikla turėtų būti skaidrinama visų pirma keičiant Lobistinės veiklos įstatymą.

8 punkte išdėstytas siūlomas reguliavimas neigiamai atsilieptų įmonių paskatoms įsitraukti į teisėkūrą. Įmonė, nusprendusi pateikti pastabas teisės akto projektui privalėtų užsiregistruoti Skaidrių teisėkūros procesų informacinės sistemoje (SKAIDRIS) į lobistų sąrašą. Tokiu veiksmu įmonės vadovybė be darbuotojų sutikimo ir nesikeičiant pastarųjų einamoms pareigoms, juos visus padarytų viešais asmenimis. Įmonės vadovai, bijodami tokių „papildomų sąlygų“, galėtų nuspręsti, kad teikti pastabas dėl teisės akto projekto neapsimoka.

Septinta, 9 punkte siūlomas reguliavimas liestų tik asociacijas ir viešąsias įstaigas, tačiau ne profesines sąjungas ir ne visas nevyriausybines organizacijas, kurios taip pat gali teikti paraiškas projektams ir gauti finansavimą iš valstybės biudžeto bei projektus įgyvendinti su Europos Sąjungos parama.

Aštunta, pažymėtina, kad Asociacijų įstatymo 7 straipsnyje nustatytas imperatyvas „Asociacijoje turi būti visuotinis narių susirinkimas ar kitas organas <...>, turintis visas ar dalį visuotinio narių susirinkimo teisių“. Asociacijų akcininkai (dalininkai) privalo turėti atstovus asociacijos aukščiausiame visuotiniame dalininkų suvažiavime. Dėl to siūlymas asociacijų akcininkus (dalininkus) priskirti viešiems asmenims taip pat būtų perteklinis. Siūlymas aukščiausio asociacijos valdymo organo – visuotinio dalininkų suvažiavimo – narius įtraukti į viešųjų asmenų sąrašą taip pat vertintinas kaip perteklinis, nes visuotinis narių susirinkimas išrenka pavaldžių žemesnių valdymo organų narius ir paveda jiems vykdyti kasdienes asociacijos valdymo funkcijas.

Atsižvelgdami į aukščiau aprašytą teismų praktiką, taip pat pabrėždami Įstatymo projektu siūlomų įtvirtinti teisės normų galimą neatitiktį teisės proporcingumo principui bei teisėkūros tikslingumo principui, **nepritariame Įstatymo projektui.**

Vis dėlto, jeigu Kultūros komitetas apsispręstų Įstatymo projektą tobulinti, siūlome Įstatymo projekto 1 straipsnį keisti taip, atsižvelgiant į aukščiau minėtas pastabas:

„74. Viešaisiais asmenimis yra:
<...>
7) juridinių asmenų, kurie sudaro viešųjų pirkimų sutartis ir(arba) dalyvauja viešųjų pirkimų sutarties vykdyme subrangovo teisėmis, valdymo organų nariai ir akcininkai (dalininkai)**, kurių nuosavybės teise valdoma juridinio asmens turto dalis suteikia reikšmingą dalį balsų dalyvių susirinkime**;

[4] Žr. Lobistinės veiklos įstatymo 7 str.: „**Lobistine veikla nelaikoma**: <...> 6) <...> **juridinio asmens pareikšta nuomonė dėl teisėkūros, <u>išskyrus</u> atvejus** <...> kai nuomonę dėl teisėkūros reiškia juridinis asmuo, kuris atstovauja ir (ar) vienija verslo tikslų siekiančius juridinius asmenis ar tokius juridinius asmenis vienijančias asociacijas.““

8) lobistai ir lobistine veikla užsiimančių juridinių asmenų valdymo organų nariai, **kurių nuolatinė veikla turi reikšmės viešiesiems reikalams** ~~darbuotojai ir akcininkai (dalininkai)~~;
9) asociacijų ir viešųjų įstaigų, kurios yra gavusios valstybės ir(arba) savivaldybių finansavimą, valdymo organų nariai, **kurių nuolatinė veikla turi reikšmės viešiesiems reikalams** ~~ir akcininkai(dalininkai)~~;

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Generalinė direktorė Eglė Radišauskienė

Originalas nebus siunčiamas. Vilius Kriaučiūnas, el.p.: vilius@lvk.lt, mob. +370 608 98408.